

[1996] 3 एस.सी.आर 70.

सुर्जित सिंग आणि इतर.
विरुद्ध
बालबीर सिंग

29 फेब्रुवारी 1996

[के. रामास्वामी, एस. साधिर अहमद आणि जी. बी. पट्टनाईक, जे. जे.]

फौजदारी प्रक्रिया संहिता, 1973 : कलम 195 आणि 340 .

कलम 195 मध्ये समाविष्ट केलेले गुन्हे - संदर्भात खाजगी तक्रार - याची दखल घेण्याचे अधिकारक्षेत्र - या संदर्भात निर्बंध - अपीलकर्त्याद्वारे दिवाणी खटला दाखल करणे - अपीलकर्त्याने करार बनावट केल्याचा आणि बनावट स्वाक्षऱ्या केल्याचा आरोप - उत्तरवादींची खाजगी तक्रार - अपीलकर्त्याद्वारे तक्रार रद्द करण्यासाठी अर्ज - कलम 195 द्वारे लागू केलेला निर्बंध लागू होता - ट्रायल कोर्ट आणि प्रथम अपील कोर्टाद्वारे अर्ज नाकारणे - उच्च न्यायालयाने न्यायदंडाधिकारी यांना खटला पुढे चालवण्याचे निर्देश दिले - अपील - असा निर्णय देण्यात आला कि कथित बनावट कागदपत्र दिवाणी न्यायालयात दाखल करण्यापूर्वीच न्यायालयाने खाजगी तक्रारीची दखल घेतल्यामुळे कलम 195 (1) (बी) (2) चे बार आकर्षित झाले नाहीत - उच्च न्यायालयाने ट्रायल कोर्टाला खटला सुरू ठेवण्याचे निर्देश देणे योग्य होते - खाजगी तक्रारीची दखल घेण्याच्या विरोधात निर्बंध निर्माण करण्याचा हेतु आणि उद्देश स्पष्ट केला.

गोपाल कृष्ण मेनन आणि एक .विरुद्ध. डी. राजा रेड्डी आणि एक, [1983] 3 एस. सी. आर. 836; पटेल लालजिभाई आणि सोमाभाई .विरुद्ध. गुजरात राज्य, [1971] सप. एस. सी. आर. 834; बुध राम .विरुद्ध. राजस्थान राज्य, [1963] 3 एस. सी. आर. 376 आणि सुशील कुमार .विरुद्ध. हरियाणा राज्य, ए. आय. आर. (1988) एस. सी. 419 चा संदर्भ.

सनमुखसिंह .विरुद्ध. द किंग, ए. आय. आर. (1950) पी. सी. 31, मंजूर.

कुशलपाल सिंग यांचे प्रकरण आय. एल. आर. (1953) आल. 804, चा उल्लेख.

फौजदारी अपील अधिकारिता : फौजदारी अपील क्र. 1988 चा 180.

फौजदारी किरकोळ क्रमांक 1918-एम/1985 मधील पंजाब आणि हरियाणा उच्च न्यायालयाच्या 4.8.86 तारखेच्या न्यायनिर्णय आणि आदेशावरून.

अपीलकर्त्यासाठी एस. मार्कंडया आणि आर. एस. सूरी अॅड. (एन. पी.).

उत्तरवादींसाठी श्रीमती कवालजीत कोचर, जे. डी. जैन.

उत्तरवादींसाठी वाय. बी. सिन्हा, श्रीमती कवालजीत कोचर आणि जे. डी. जैन.

न्यायालयाचा पुढील आदेश देण्यात आला:

या खंडपीठाकडे पाठवलेला कायद्याचा प्रश्न असा आहे : भारतीय दंड संहितेच्या कलम 468 आणि 471 [थोडक्यात, 'आय. पी. सी.'] अंतर्गत दंडनीय गुन्ह्यांसाठी 13 जून 1983 रोजी अपीलकर्त्यांविरुद्ध दाखल केलेल्या खाजगी तक्रारीवर कारवाई करण्यास फौजदारी न्यायालयाला मनाई आहे का ? उत्तरवादींनी कलम 420, 467, 468, 471 आणि कलम 120-बी, आय. पी. सी. अंतर्गत दंडनीय गुन्ह्यांसाठी तक्रार दाखल केली होती आणि आरोप केला होता की अपीलकर्त्यांनी कट रचला आणि 26 जुलै 1978 रोजी एक खोटा करार तयार केला आणि श्रीमती दलीप कौर यांची बनावट स्वाक्षरी केली आणि त्याच्या आधारे त्यांनी घराच्या उर्वरित भागावर ताबा ठेवण्याचा दावा करण्याचा प्रयत्न केला. दंडाधिकारी, अमृतसर यांनी फौजदारी प्रक्रिया संहिता, 1973 [थोडक्यात 'संहिता'] च्या कलम 202 अंतर्गत साक्षीदारांची चौकशी केली होती आणि 27 सप्टेंबर 1983 रोजी हजर राहण्यासाठी अपीलकर्त्यांना समन्स बजावण्यासाठी प्रोसेस जारी करण्याचे आदेश दिले होते. असे दिसते की अपीलकर्त्यांनी दलीप कौरला 1 ते 3 पर्यंतच्या अपीलकर्त्यांच्या ताब्यात हस्तक्षेप करण्यापासून प्रतिरोध करणे मनाई आदेशासाठी दिवाणी खटला दाखल केला आणि त्यांनी 21.2.1984 दिनांकित करार सादर केला ज्याची अंमलबजावणी आणि स्वाक्षरी दलीप कौरने केल्याचे म्हटले गेले. त्यानंतर, अपीलकर्त्यांनी संहितेच्या कलम 195 अंतर्गत निर्बंधाच्या आधारावर तक्रार रद्द करण्यासाठी अर्ज दाखल केला. दंडाधिकारी आणि पुनरीक्षणानंतर सत्र न्यायाधीशांनी तो फेटाळला. जेव्हा पंजाब आणि हरियाणा उच्च न्यायालयात पुनरीक्षण याचिका दाखल करण्यात आली, तेव्हा कायद्याच्या प्रश्नावर शेवटी हे प्रकरण पूर्ण खंडपीठाकडे पाठवण्यात आले, ज्याने अपीलकर्त्यांविरोधातील प्रश्नाचे उत्तर दिले होते आणि हे प्रकरण संदर्भ न्यायाधीशांकडे पाठवले होते. 4 ऑगस्ट 1986 च्या आक्षेपित आदेशात विद्वान एकल न्यायाधीशांनी पुनरीक्षण फेटाळले आहे. त्यामुळे विशेष अनुमतीद्वारे हे अपील.

एकच प्रश्न आहे : अमृतसर येथील दंडाधिकारी, प्रथम वर्ग, गुन्हाची दखल घेण्याच्या अधिकारक्षेत्रापासून वंचित आहे की नाही. श्री. मार्कंडया, अपीलकर्त्याचे विद्वान वकील यांनी, गोपाल कृष्ण मेनन आणि एक .वि. डी. राजा रेड्डी आणि एक, [1983] 3 एस. सी. आर. 836 आणि पटेल लालजिभाई आणि सोमाभाई .वि. गुजरात राज्य, [1971] सप. एस. सी. आर. 834 या प्रकरणातील या न्यायालयाच्या न्यायनिर्णयावर ठाम विश्वास ठेवून असा युक्तिवाद केला की एकदा हे दस्तऐवज न्यायालयासमोर सादर केले गेले की, दिवाणी न्यायालयाकडे या प्रकरणाचा ताबा आहे. केवळ त्याला किंवा त्याच्या वतीने असलेल्या अधिकाऱ्याला लेखी तक्रार द्यावी लागते. उत्तरवादीने केलेली खाजगी तक्रार समर्थनीय नाही. त्यामुळे फौजदारी न्यायालय खटला पुढे नेऊ शकत नाही. युक्तिवाद समजून घेण्याच्या दृष्टीने संहितेच्या कलम 195 च्या व्याप्तीचा पुनरुच्चार करणे आवश्यक आहे ज्यामुळे गुन्हाची दखल घेण्याच्या न्यायालयाच्या अधिकारावर बंदी निर्माण होते.

कलम 195 (1) (ब) (ii) मध्ये असे म्हटले आहे की, “जेव्हा असा गुन्हा कोणत्याही न्यायालयात कार्यवाहीत सादर केलेल्या किंवा पुराव्याच्या स्वरूपात दिलेल्या दस्तऐवजाच्या संदर्भात केला गेला असल्याचा आरोप केला जातो, तेव्हा कोणतेही न्यायालय कलम 463 मध्ये वर्णन केलेल्या किंवा उक्त संहितेच्या कलम 471, 475 किंवा 476 अंतर्गत दंडनीय असलेल्या कोणत्याही गुन्हाची दखल घेणार नाही.”

या न्यायालयाने बुधूराम .विरुद्ध. राजस्थान राज्य, [1963] 3 एस. सी. आर. 376 या प्रकरणात कलम 195 ची व्याप्ती विचारात घेतली आणि असे म्हटले :

" या तरतुदीच्या साध्या व्याकरणात्मक रचनेवर असे दिसून येईल की जेव्हा असे दस्तऐवज न्यायालयात सादर केले जाते किंवा पुरावा म्हणून दिले जाते तेव्हा बनावट दस्तऐवज म्हणून ओळखले जाणारे किंवा मानले जाणारे कोणतेही दस्तऐवज बनावट किंवा अस्सल म्हणून वापरण्याचा गुन्हा असेल तर न्यायालयाकडून तक्रार आवश्यक आहे. त्यामुळे हे स्पष्ट आहे की जेव्हा बनावट दस्तऐवज न्यायालयात सादर केला जातो तेव्हाच न्यायालयाकडून तक्रार आवश्यक असते. तथापि, न्यायालयासमोर जे सादर केले जाते ते बनावट दस्तऐवज नसेल, तर कलम 195 (1) (सी) त्याच्या अटीवर लागू होणार नाही. न्यायिक समितीने म्हटल्याप्रमाणे, 'याचे कारण म्हणजे या प्रकरणाचा व्यावहारिक सामान्य अर्थ आहे, कारण ज्या न्यायालयासमोर दस्तऐवजाची प्रत सादर केली जाते, ते मूळ दस्तऐवजाच्या अस्सलतेवर कोणतेही मत व्यक्त करण्याच्या स्थितीत नाही.' म्हणून, जरी सहाय्यक सेटलमेंट ऑफिसर हे कलम 195 (1) (c) च्या

अर्थाने न्यायालय आहे असे गृहीत धरले तरी कोणत्याही तक्रारीची आवश्यकता नाही कारण या प्रकरणात खोटे दस्तऐवज स्वतः सहाय्यक सेटलमेंट अधिका-यासमोर सादर केले गेले नाही तर त्याची केवळ एक प्रत सादर करण्यात आली होती. "

या प्रकरणात असे म्हटले गेले की दस्तऐवजाची प्रत सादर केली गेल्यामुळे संहितेचे कलम 195 खाजगी तक्रार दाखल करण्यास प्रतिबंध नाही.

कलम 195 द्वारे निर्माण केलेली बंदी लादण्याचा उद्देश पटेल लालजिभाई यांच्या प्रकरणात (वर नमूद केलेल्या) विचारात घेण्यात आला. हे न्यायालय पृष्ठ 841-42 वर असा निर्णय देते कि :

" कलम 195 (1) (बी) आणि (सी) आणि कलम 476 अंमलात आणण्याचा अंतर्निहित उद्देश, त्या कलमांमध्ये नमूद केलेल्या गुन्ह्यांमुळे स्वतःला व्यथित मानणाऱ्या खाजगी पक्षांच्या, त्यांच्या विरोधकांना त्रास देण्याच्या किंवा त्यांना विरोध करण्याच्या सूडबुद्धीने प्रेरित केलेल्या क्षुल्लक, त्रासदायक किंवा अपुऱ्या कारणांवर फौजदारी खटले सुरू करण्याच्या मोहावर नियंत्रण ठेवणे हा असल्याचे दिसते. न्यायालयीन प्रक्रियेवर त्यांचा थेट परिणाम झाल्यामुळे हे गुन्हे न्यायालयाच्या नियंत्रणासाठी निवडले गेले आहेत. ही न्यायिक प्रक्रिया आहे, दुसऱ्या शब्दांत, सार्वजनिक न्यायाचे प्रशासन, जो या गुन्ह्यांचा थेट आणि तात्काळ उद्देश किंवा बळी आहे आणि केवळ न्यायालयांची दिशाभूल करून आणि त्याद्वारे कायदा आणि न्यायाच्या योग्य मार्गाला विकृत करूनच खाजगी पक्षाला हानी पोहोचवण्याचा अंतिम उद्देश साकार करण्यासाठी तयार केला गेला आहे. न्यायालयाच्या कार्यवाहीची शुद्धता थेट गुन्ह्यामुळे कलंकित होत असल्याने, दोषी पक्षाविरुद्ध तक्रार करण्याच्या इच्छेचा विचार करण्याचा अधिकार असलेले न्यायालय हे एकमेव पक्ष मानले जाते. सार्वजनिक न्यायाच्या प्रशासनाविरुद्धच्या गुन्ह्यामुळे शेवटी जखमी होण्यासाठी तयार केलेला खाजगी पक्ष निःसंशयपणे तक्रार दाखल करण्यासाठी पटवून दिल्याबद्दल न्यायालयात जाण्याचा अधिकार आहे. परंतु अशा पक्षाला थेट गुन्हेगारी कार्यवाही सुरू करणाऱ्या पीडित पक्षांच्या कलम 190 फौजदारी प्रक्रिया संहिताने मान्यता दिलेल्या सामान्य अधिकारापासून वंचित ठेवले जाते. त्यामुळे, ज्या गुन्ह्यांबाबत, पीडित खाजगी पक्षांना वगळून, केवळ न्यायालयाकडेच तक्रार करण्याचा अधिकार आहे, ते केवळ त्या न्यायालयातील कार्यवाहीतील पक्षकाराने केलेले गुन्हेच आहेत असे योग्यरित्या मानले जाऊ शकते, ज्यांचा त्या न्यायालयातील कार्यवाहीशी वाजवीपणे जवळचा संबंध आहे, जेणेकरून ते पूर्णपणे स्वतंत्र आणि नव्याने चौकशी सुरू न करता, मुख्यतः त्याच्या नोंदींच्या संदर्भाद्वारे दोषी पक्षावर खटला चालवण्याची समीचीनता समाधानकारकपणे विचारात घेऊ शकेल. त्यामुळे, कलम 195 (1)

(सी) मध्ये समाविष्ट असलेल्या प्रतिबंधाला केवळ त्या प्रकरणांपुरते मर्यादित ठेवण्याच्या कठोर रचनेचा अवलंब करणे आम्हाला अधिक योग्य वाटते ज्यामध्ये त्यात निर्दिष्ट केलेले गुन्हे एखाद्या पक्षाने अशा स्वरूपाच्या कार्यवाहीत केले होते.”

पृष्ठ 846 वर असे म्हटले गेले होते की :

" साधारणपणे सांगायचे तर, कुशल पाल सिंग यांच्या आय. एल. आर. (1953) आल 804 या प्रकरणातील अलाहाबाद पूर्ण न्यायपीठाने मांडलेल्या युक्तिवादाशी आम्ही सहमत आहोत. आमच्या मते हे अधिक चांगले दृश्य प्रतिबिंबित करते. कलम 195 (1) (बी) आणि (सी) मध्ये नमूद केलेल्या गुन्ह्यांच्या संदर्भात खाजगी तक्रारींची दखल घेण्याच्या विरोधात प्रतिबंध निर्माण करण्याचा विधिमंडळाचा हेतु आणि उद्देश, खाजगी तक्रारदारांकडून त्यांच्या विरोधकांना त्रास देण्यासाठी सूडाच्या भावनेने प्रेरित झालेल्या त्रासदायक किंवा निराधार खटल्यांपासून आरोपी व्यक्तीला वाचवणे आणि बनावट कागदपत्रे सादर केली जातात किंवा खोटे पुरावे दिले जातात अशा न्यायालयांच्या निष्कर्षांमुळे आणि खाजगी तक्रारी हाताळणाऱ्या फौजदारी न्यायालयांच्या निष्कर्षांमुळे उद्भवू शकणारा गोंधळ टाळणे, हे दोन्ही आहे. या कारणास्तव, सुचविल्याप्रमाणे, कायदेमंडळाने, ज्याच्या कार्यवाहीचे लक्ष्य खोटेपणाच्या गुन्ह्याचे होते, त्या न्यायालयाला, मोठ्या लोकहितासाठी, दोषी पक्षाच्या फौजदारी खटल्याची समीचीनता विचारात घेण्याची जबाबदारी सोपवली आहे. यापूर्वी सुचविल्याप्रमाणे याच कारणासाठी विधिमंडळाने, ज्याच्या कार्यवाहीचे लक्ष्य खोटेपणाच्या गुन्ह्याचे होते, त्या न्यायालयाला, मोठ्या सार्वजनिक हितासाठी, दोषी पक्षाच्या फौजदारी खटल्याची समीचीनता विचारात घेण्याची जबाबदारी सोपवली आहे."

खाजगी सूडबुद्धीसाठी खटला चालवून अनावश्यक छळवणुकीपासून व्यक्तींचे संरक्षण करणे; न्यायालयीन प्रक्रियेची शुद्धता राखणे आणि न्यायाचे अशुद्ध प्रशासन राखणे; न्यायालयात प्रलंबित असलेली कार्यवाही पूर्ववत करण्याचा मोह असलेल्या पक्षांना रोखणे आणि पक्षांवर दबाव आणणे आणि खटला पुढे नेण्यापासून परावृत्त करणे हा यामागचा उद्देश आहे. त्याचप्रमाणे जेव्हा तक्रार केलेला कायदा एखाद्या गुन्ह्याशी संबंधित असतो, किंवा म्हणजे लोकसेवकाच्या कायदेशीर अधिकाराचा अवमान, किंवा सार्वजनिक न्यायाविरुद्ध किंवा सादर केलेल्या किंवा पुराव्यात दिलेल्या कागदपत्रांशी संबंधित गुन्ह्यांशी संबंधित असतो, तेव्हा सार्वजनिक न्याय खाजगी खटल्यास संपूर्ण बंदी घालण्याची मागणी करतो आणि त्यात विहित केलेल्या प्रक्रियेनुसार संहितेच्या कलम 340 अंतर्गत तक्रार दाखल करण्याचा अधिकार न्यायालयाला दिला जावा. पटेल लालजिभाई यांच्या खटल्यात मुख्य वाद हा होता की आरोपी केव्हा कारवाईत पक्षकार झाला होता. तथापि, 1974 मध्ये संहिता लागू झाल्यानंतर 1898 च्या पूर्वीच्या

संहितेच्या जागी ती वगळण्यात आली आणि त्यामुळे ती आता कोणत्याही प्रासंगिकतेशी संबंधित नाही. त्यात अपीलकर्त्यांनी 22 नोव्हेंबर 1963 रोजीच्या धनादेशाच्या आधारे दिवाणी खटला दाखल केला होता आणि दिवाणी खटला 30 जानेवारी 1965 रोजी फेटाळण्यात आल्याचे दिसून येते. त्यानंतर 16 नोव्हेंबर 1965 रोजी खासगी तक्रार दाखल करण्यात आली. त्या तथ्यांच्या प्रकाशात असे म्हटले गेले की उत्तरवादी खटल्यातील कार्यवाहीचा पक्षकार होता आणि त्यामुळे खाजगी तक्रार समर्थनीय नव्हती.

गोपालकृष्ण मेनन यांच्या खटल्यात (वर नमूद केलेल्या) वस्तुस्थिती अशी होती की, 3 डिसेंबर 1980 रोजी झालेल्या कराराच्या आधारे आणि उक्त कराराच्या आधारे रकमेच्या वसुलीसाठी सम तारखेची पावती या आधारावर खटला दाखल करण्यात आला होता. दाव्यासह करार आणि पावत्या न्यायालयात सादर करण्यात आल्या. त्यानंतर, आय. पी. सी. च्या कलम 467 आणि 471 अंतर्गत गुन्ह्यासाठी तक्रार दाखल करण्यात आली. असा युक्तिवाद करण्यात आला की कलम 195 (1) (बी) (2) एक प्रतिबंध होता. याला उच्च न्यायालयाने नकार दिला. संहितेच्या कलम 340 आणि 195 चा विचार करून या न्यायालयाने असे म्हटले होते की कलम 467 एखाद्या विशिष्ट श्रेणीच्या बनावटगिरीला शिक्षा देते हे स्वीकारताच कलम 195 (1) (बी) (2) त्वरित आकर्षित होते. कलम 467 अन्वये दंडनीय गुन्हा हा न्यायालयाच्या कार्यवाहीत कलम 463 अन्वये केलेला गुन्हा आहे आणि या न्यायालयाने तक्रार दाखल न केल्यास, खटला करण्यायोग्य नसल्याचे ठरवण्यात आले.

सुशील कुमार .विरुद्ध. हरियाणा राज्य, ए. आय. आर. (1988) एस. सी. 419 मधील प्रश्न हा होता की जेव्हा मूळ दस्तऐवजाची प्रत सादर केली जाते आणि बनावट कराराच्या प्रतीच्या आधारे खाजगी तक्रार ठेवली जाते, तेव्हा कलम 195 (1) (बी) (2) चे बार आकर्षित होते का. या न्यायालयाने असे म्हटले होते की मूळ दस्तऐवज न्यायालयात सादर होईपर्यंत कलम 195 वर कोणतीही बंदी नाही आणि म्हणूनच, खाजगी तक्रारीवर बंदी नाही.

सनमुखसिंह .विरुद्ध. द किंग, ए. आय. आर. (1950) पी. सी. 31 मध्ये, प्रिवी कौन्सिलने असेही म्हटले होते की, ज्या दस्तऐवजाच्या संदर्भात आरोपींविरुद्ध बनावटगिरीचा आरोप करण्यात आला होता, तो दस्तऐवज स्वतः काही कार्यवाहीत सादर केला गेला नव्हता किंवा पुराव्यात दिला गेला नव्हता, परंतु त्याउलट त्याची प्रत सादर केली गेली होती, तर कलम 195 (1) (सी) अंतर्गत तक्रारीची अनुपस्थिती आरोपीच्या खटल्याला अडथळा म्हणून काम करू शकत नाही.

अशा प्रकारे हे स्पष्ट होईल की एखाद्या गुन्ह्याची दखल घेण्यासाठी, दस्तऐवज, बनावटगिरीचा पाया, न्यायालयासमोर सादर केल्यास किंवा पुराव्यात दिल्यास, कलम 195 (1) (बी) (2) अंतर्गत दखल

घेण्यास प्रतिबंध होतो आणि न्यायालयाद्वारे किंवा त्याच्या वतीने संहितेच्या कलम 340 अंतर्गत विहित केलेल्या प्रक्रियेनुसार लेखी तक्रार दाखल केल्याशिवाय फौजदारी न्यायालयाला गुन्ह्याची दखल घेण्यास मनाई आहे. अशा प्रकारे न्यायाच्या प्रशासनाची शुद्धता राखणे आणि पक्षांना न्यायालयीन प्रक्रिया पुढे जाण्यास भाग पाडू न देता किंवा धमकावले न जाता विशिष्ट कागदपत्रांच्या पुराव्यात पुरावा सादर करण्याची परवानगी देणे हा उद्देश आहे. कलम 195 चा प्रतिबंध त्याअंतर्गत समाविष्ट असलेल्या गुन्ह्यांची दखल घेणे हा आहे.

असे दिसून येते की या प्रकरणात फौजदारी न्यायालयाने 27 सप्टेंबर 1983 रोजी दखल घेतली होती आणि दंडाधिकाऱ्यांनी दखल घेतल्यानंतर बऱ्याच काळानंतर मूळ करार 9 फेब्रुवारी 1984 रोजी दिवाणी न्यायालयात दाखल करण्यात आल्याचे दिसते. हा निश्चित कायदा आहे की एकदा दखल घेतली गेली की दंडाधिकाऱ्यांसाठी दोन मार्ग खुले आहेत, म्हणजे, जर पुरावा गुन्ह्याचा खुलासा करत नसेल तर आरोपीला आरोपमुक्त करणे किंवा संपूर्ण सुनावणीनंतर आरोपीची निर्दोष मुक्तता करणे. जोपर्यंत दोन्हीपैकी कोणताही एक मार्ग घेतला जात नाही आणि आदेश पारित केले जात नाहीत, तोपर्यंत योग्यरित्या घेतलेली दखल निरर्थक ठरू शकत नाही. या प्रकरणात दिवाणी न्यायालयात दस्तऐवज दाखल करण्यापूर्वी आधीच दखल घेण्यात आली होती आणि दखल घेण्यापूर्वी मूळ दाखल करण्यात आलेले नसल्यामुळे, दंडाधिकारीला फौजदारी खटल्याची सुनावणी पुढे नेण्याचे स्वातंत्र्य आहे असे निर्देश देण्यात उच्च न्यायालय योग्य होते.

त्यानुसार अपील फेटाळली जाते.

टी. एन. ए

अपील फेटाळली जाते.

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याचा / तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरीता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबाजवणीकरीता वैध मानला जाईल."